
Odbory nezařídí vyšší platy

Odbory nezařídí vyšší platy

Nedávné odborářské zemětřesení ve Škodě Auto vyvolalo řadu základních otázek. Berou více zaměstnanci ve firmách, kde působí odbory? Mají v takových společnostech větší plat ženy? V kolika firmách vůbec odbory působí? Ojedinělý mzdový průzkum, který má MF DNES k dispozici, přináší překvapivé odpovědi: zaměstnanci firem ve srovnatelných oborech mají stejné platy. Bez ohledu na přítomnost odborů.

Ty naopak zhoršují pozici vysokoškoláků. Tam, kde je odborová kolektivní smlouva nekryje, berou více.

Aby měli všichni stejně

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) ani statistický úřad kupodivu takové údaje nesledují.

Data sice mají k dispozici zvláště, ale nikdy je nepropojily takovým způsobem, aby měla reálnou vypovídající schopnost. Výzkumem se proto naposledy zabýval Štěpán Jurajda z Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy a Akademie věd (CERGE-EI) ve spolupráci s firmou Trexima.

Z téměř třítisícového reprezentativního vzorku firem vyplynulo, že zaměstnanci srovnatelného věku, vzdělání a pohlaví, kteří pracují ve stejném oboru, mají identickou mzdu, ať již v podobně velké firmě odbory působí, nebo ne.

Jedinou výjimkou jsou vysokoškoláci. Ti se mají ve velkých firmách, kde odbory tradičně působí, lépe bez jejich dohledu. „Buď ti nejschopnější lidé dělají ve firmách bez kolektivní smlouvy, nebo odbory nedovolí výrazně odlišit odměňování těch nejschopnějších,“ komentuje výsledky Jurajda. Sám se kloní spíše ke druhé variantě. Rozdíly ve mzdách vysokoškolsky vzdělaných mužů ve firmách „s a bez“ odborů dosahují několika procent. U žen jsou rozdíly mnohem nižší. Podle Jurajdy je to tím, že obecně se jejich platy na srovnatelných pozicích liší podstatně méně než u mužů.

Příliš velké mzdové propasti se obecně odborářům nelíbí a obvykle preferují „sociální smír“ napříč profesemi. To se stává osudným lidem na vysokých pozicích, kteří tím pádem berou méně.

Nejde jen o peníze, ale třeba o dovolenou

Josef Středula, šéf Odborového svazu KOVO, se takovému srovnání brání. „Každé odvětví je různé a výsledky mohou být zkreslené. Vezměte, že pokud srovnáváte pouze mzdu, pomínete délku dovolené, která bývá ve firmách s odbory podstatně delší,“ říká Středula.

Podle něj naopak platí až o třicet procent lépe firmy, kde odbory působí. „Přesnou statistiku si vede ČMKOS, ale není běžně k nahlédnutí,“ dodává. Rozdíly v platech podle Středuly narůstají ve prospěch odborářů společně s počtem let, po které odbory ve firmě působí.

Vyšším průměrným mzdám v „odborářských firmách“ se nebrání ani Jurajda. Podle něj jsou přibližně o deset procent vyšší.

Je to však dáno faktem, že odbory působí tradičně ve velkých společnostech a ve „velkých“ odvětvích, kde se platí více. V těchto oborech však chybí jasné srovnání s firmami, které odbory nemají. Jednoduše proto, že například v hutnictví nebo těžkém strojírenství společnosti bez odborů prakticky neexistují.

Tam, kde je srovnání možné, desetiprocentní mzdový rozdíl zmizí.

„Je to na diskusi, co bylo dříve. Zda vysoké mzdy přilákaly odbory, nebo odbory vymohly vyšší mzdy,“ říká Jurajda.